

Kviksølvforgiftning på tandlægeklinikker?

Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin

Overlæge Peter Jacobsen

På baggrund af en tv-udsendelse med beskrivelse af store helbredsproblemer blandt norske klinikassistenter undersøgte landets arbejdsmedicinske klinikker i løbet af 2006 godt 700 ansatte på tandlægeklinikker. De fleste var henvist fra praktiserende læger for at få vurderet, om arbejde med amalgam – der indeholder ca. 50% metallisk kviksølv – havde medført forgiftning.

Undersøgelserne blev gennemført med det formål at diagnosticere tilfælde af klinisk kviksølvforgiftning og i øvrigt for at gennemgå udsættelse for kviksølv og helbredsproblemer med patienterne. Der blev anvendt en fælles systematik, men ikke en egentlig standardisering af undersøgelserne.

I alt 733 patienter, heraf 729 klinikassistenter, blev undersøgt. Gennemsnitsalderen var 53 år, og den gennemsnitlige ansættelsesvarighed på tandlægeklinikker var 20 år.

Ingen af de undersøgte var klinisk kviksølvforgiftede. Elleve havde fin rysten og/eller lette koordinationsproblemer af hænderne. Disse problemer var opstået, mens de arbejdede med amalgam. Fundet er foreneligt med en let kviksølvforgiftning, men er også almindeligt uden for denne sammenhæng.

Den største patientgruppe havde kroniske sygdomme uden kendt relation til kviksølv. Den næststørste gruppe havde almindeligt forekommende symptomer som hovedpine, træthed, søvnbesvær og muskelsmerter, men ikke egentlige sygdomme. Endelig var der en gruppe, hvis symptomer først var debuteret efter arbejdsophør (**Tabel 1**).

Kommentarer

Der er intet påfaldende ved, at ingen af de 733 patienter var kviksølvforgiftede. Ganske vist er der kun beskedent kendskab til forholdene i Danmark, men i udenlandske under-

søgelser og specielt et stort norsk materiale med over 6.000 urinkviksølvmålinger fra ansatte i tandlægeklinikker har man dokumenteret, at udsættelsen i klinikkerne var lav sammenlignet med udsættelsen i industrien, og at den faldt markant fra 1960'erne til slutningen af 1980'erne [1].

Antagelig har der kun været tilstrækkelig eksponering til at forårsage klassisk kviksølvforgiftning ved manglende rengøring efter spild. Subkliniske påvirkninger kan muligvis være opstået ved almindelig udsættelse i tandlægeklinikker. Således har man i en metaanalyse af 18 studier af erhvervsmæssigt laveksponerede påvist en sammenhæng mellem urinkviksølv og test af motoriske og neuropsykologiske funktioner [2]. Sådanne lette effekter kan påvises i statistiske opgørelser af videnskabelige studier, men kan ikke forventes afsløret ved kliniske undersøgelser.

De kliniske undersøgelser tyder således ikke på, at danske klinikassistenter i væsentligt omfang har sygdomme, der er forårsaget af kviksølv.

Reproduktionsskader blev fremhævet i medieomtalen af klinikassistenters helbredsproblemer. Dette er den kritiske effekt af organisk kviksølv, men det er tvivlsomt om det samme gælder for metallisk kviksølv. Hverken eksperimentelle eller epidemiologiske studier har overbevisende tydet på en reproduktionstoksisk effekt [3]. Informationer fra de kliniske arbejdsmedicinske undersøgelser er af metodemæssige grunde ikke egnede til at belyse spørgsmålet yderligere, men problemstillingen vil blive yderligere belyst i registerstudier af danske klinikassistenter. Disse studier er iværksat af Beskæftigelsesministeriet.

Korrespondance: Peter Jacobsen, Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital, DK-2400 København NV. E-mail: pj03@bbh.regionh.dk

Interessekonflikter: Ingen angivet

Litteratur

1. Kjuus H. Kviksølvexponering blant tannhelsepersonell. Statens Institut for Arbejds miljø, www.stami.no/Publikasjoner/ 2005.
2. Meyer-Baron, M Schaeper M, Thriel C et al. Neurobehavioural test results and exposure to inorganic mercury: in search of dose response relations. Arch toxicol 2004;78:207-11.
3. Clarkson TW, Magos L. The toxicology of mercury and its chemical compounds. Crit Rev Toxicol 2006;36:609-62.

Tabel 1. Sygdomme blandt 733 klinikassistenter undersøgt på danske arbejdsmedicinske klinikker i 2006.

Diagnose	Antal	%
Sikker eller sandsynlig kviksølvforgiftning	0	–
Mulig kviksølvforgiftning	11	1,5
Kronisk sygdom uden forbindelse med kviksølv	269	36,7
Uspecifikke symptomer	251	34,2
Symptomdebut efter arbejdsophør	202	27,6
I alt	733	100